

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

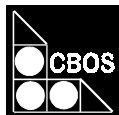
BS/16/2000

O GŁOSOWANIU POSŁÓW WBREW STANOWISKU KLUBU

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, STYCZEŃ 2000

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

O GŁOSOWANIU POSŁÓW WBREW STANOWISKU KLUBU

- ◆ Większość ankietowanych niezmiennie uważa, że posłowie mają prawo podczas podejmowania uchwał przez Sejm złamać dyscyplinę klubową i głosować niezgodnie ze stanowiskiem swego klubu parlamentarnego. Muszą tylko osobiście być przekonani, że decyzja uzgodniona przez klub jest niesłuszna (49%) lub też że jest sprzeczna z postulatami mieszkańców regionu, z którego zostali wybrani (dalsze 19%). Tylko co piąty respondent (21%) sądzi, że lojalność wobec klubu jest wartością najważniejszą. Od roku '98 poglądy Polaków na ten temat zmieniły się w niewielkim stopniu.

- ◆ Uświadomienie badanym, że niezdiscyplinowanie posłów rządzącej koalicji może sparaliżować pracę rządu i uniemożliwić mu skuteczne rządzenie, tylko w niewielkim stopniu wpływa na zmianę odpowiedzi. Nadal jednak największa grupa (45% ogółu) uważa, iż dyscyplina klubowa nie jest czymś bezwzględnie obowiązującym parlamentarzystów i że mają oni prawo do własnej decyzji. Więcej niż co trzeci respondent (36%) jest zdania, że posłowie zobowiązani są przestrzegać dyscypliny klubowej, jeśli ich głosowanie wbrew stanowisku klubu doprowadziłoby do utraty przez rządzącą koalicję większości w parlamencie.

- ◆ Zdaniem ponad połowy ankietowanych (52%), podczas głosowania w Sejmie najważniejsze jest to, żeby posłowie rządzącej koalicji pozostawali w zgodzie z własnym sumieniem, nawet jeśli głosując wbrew ustaleniom podjętym przez klub sparaliżują pracę rządu. Co trzeci badany (33%) uważa natomiast, że parlamentarzyści powinni brać pod uwagę przede wszystkim zdolność do sprawowania władzy przez rząd.

- ◆ Konsekwentnie połowa ankietowanych (50%) uznaje za dopuszczalne głosowanie posłów koalicji - wbrew stanowisku premiera - za odwołaniem członka lub członków rządu, który tworzy ich macierzyste ugrupowanie. Tylko nieco więcej niż co czwarty badany (28%) uznaje takie postępowanie za niedopuszczalne.

Przed kilkoma dniami koalicja rządowa minimalną większością głosów obroniła ministra skarbu Emila Wąsacza, którego odwołanie - na wniosek grupy posłów AWS - było przedmiotem debaty i głosowania w Sejmie. Sprawa ministra Wąsacza spowodowała, że na forum publiczne powróciła dyskusja na temat lojalności parlamentarzystów wobec klubu, którego są członkami. Czy lojalność ta powinna być bezwarunkowa czy też mieścić się w określonych granicach, by nie stwarzać sytuacji, w której posłowie są sprowadzani wyłącznie do roli - jak to określił jeden z parlamentarzystów - „maszynek do głosowania”. Czy posłowie koalicji rządowej, głosujący wbrew stanowisku premiera i przewodniczącego klubu, destabilizują działanie rządu czy też w jedyny skuteczny sposób dają wyraz swemu niezadowoleniu z funkcjonowania swojego klubu i trybu podejmowania w nim decyzji? A jakie w ogóle powinny być najważniejsze przesłanki podejmowania przez posłów decyzji podczas głosowania? W styczniowym sondażu¹ zapytaliśmy ankietowanych o te trudne kwestie.

Większość badanych (68%) niezmiennie uważa, że posłowie mają prawo podczas podejmowania uchwał przez Sejm złamać dyscyplinę klubową i głosować niezgodnie ze stanowiskiem klubu parlamentarnego, którego są członkami. Muszą tylko osobiście być przekonani, iż decyzja uzgodniona przez klub jest niesłuszna lub też że jest sprzeczna z postulatami mieszkańców regionu, z którego zostali wybrani. Tylko co piąty respondent uważa, że lojalność wobec klubu jest wartością najważniejszą, i posłowie podczas głosowań, w których obowiązuje dyscyplina klubowa, zawsze powinni podporządkowywać się przyjętym postanowieniom.

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (116), 13-18 stycznia 2000, reprezentatywna próba losowo-adresowa dorosłej ludności Polski (N=1075).

Tabela 1

W Sejmie są takie głosowania, podczas których obowiązuje dyscyplina klubowa, to znaczy wszyscy posłowie są zobowiązani głosować tak, jak postanowił klub parlamentarny ich ugrupowania lub partii. Czy, Pana(i) zdaniem, w takich wypadkach poseł:	Wskazania respondentów według terminów badań	
	VII 1998	I 2000
	w procentach	
- powinien zawsze podporządkować się decyzji klubu i głosować tak, jak postanowił klub jego macierzystej partii	15	21
- może głosować wbrew stanowisku klubu tylko wtedy, gdy domagają się tego mieszkańcy regionu, z którego został wybrany	25	19
- może głosować wbrew stanowisku klubu, jeśli sam jest przekonany, że decyzja klubu była niesłuszna	50	49
Trudno powiedzieć	10	11

W porównaniu z rokiem '98 zwiększyła się liczba badanych (o 6 punktów procentowych), którzy uważają, że posłowie zawsze w takich sytuacjach powinni podporządkowywać się decyzji klubu. W takiej samej skali zmniejszyło się natomiast poparcie dla opcji zakładającej złamanie dyscypliny klubowej, gdy mieszkańcy regionu, z którego dany poseł został wybrany, domagają się innej decyzji, niż została podjęta przez klub. Nie zmieniła się natomiast grupa ankietowanych sądzących, że najważniejszym odniesieniem dla decyzji każdego posła powinien być własny osąd w danej sprawie.

Przekonanie o bezwzględnej konieczności zachowania lojalności wobec własnego klubu najsilniej różnicują poglądy polityczne ankietowanych. Podobnie jak w poprzednim sondażu większość respondentów utożsamiających się z lewicą (61%) sądzi, że posłowie powinni odwoływać się przede wszystkim do własnych opinii na dany temat, a nie podporządkowywać się postanowieniom klubu. Tylko co piąta osoba deklarująca poglądy lewicowe (19%) jest przekonana o konieczności zachowania klubowej lojalności. Wśród badanych o prawicowych poglądach politycznych opinie na ten temat są wyraźnie mniej jednoznaczne, choć również przeważają osoby (41%) dopuszczające możliwość głosowania wbrew stanowisku klubu, jeśli stoi za tym przekonanie posła, iż decyzja podjęta przez klubowe gremium jest niewłaściwa. Niemal co trzeci respondent o orientacji prawicowej (32%) sądzi, że w przypadkach głosowań, w których obowiązuje dyscyplina klubowa,

posłowie zawsze powinni się jej podporządkowywać. Podobny układ opinii możemy obserwować w elektoratach poszczególnych partii politycznych. Zwolennikami bezwzględnej przestrzegania lojalności klubowej są najczęściej sympatycy UW oraz - w mniejszym stopniu - AWS, natomiast ponad połowa potencjalnych wyborców SLD i PSL opowiada się za dopuszczeniem możliwości głosowania wbrew stanowisku klubu, jeśli ocena sytuacji dokonywana przez danego posła jest inna niż klubowego gremium.

Tabela 2

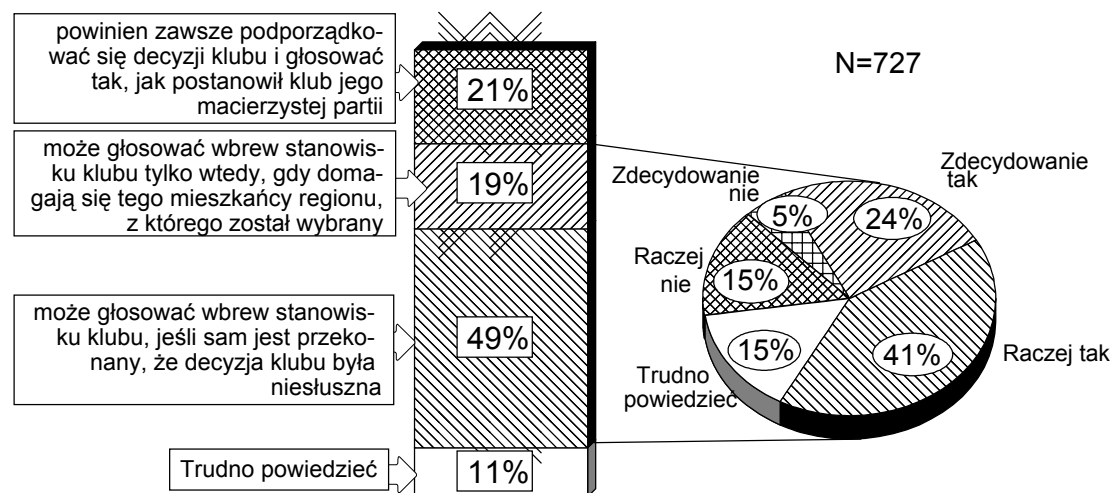
W Sejmie są takie głosowania, podczas których obowiązuje dyscyplina klubowa, to znaczy wszyscy posłowie są zobowiązani głosować tak, jak postanowił klub parlamentarny ich ugrupowania lub partii. Czy, Pana(i) zdaniem, w takich wypadkach poseł:	Potencjalne elektoraty				Niegłosujący
	AWS	UW	SLD	PSL	
	w procentach				
- powinien zawsze podporządkować się decyzji klubu i głosować tak, jak postanowił klub jego macierzystej partii	33	41	20	12	20
- może głosować wbrew stanowisku klubu tylko wtedy, gdy domagają się tego mieszkańcy regionu, z którego został wybrany	22	12	19	31	18
- może głosować wbrew stanowisku klubu, jeśli sam jest przekonany, że decyzja klubu była niesłuszna	38	42	57	53	44
Trudno powiedzieć	7	5	4	4	18

Jeśli badanym uświadomić, że tego rodzaju postępowanie posłów rządzącej koalicji może sparaliżować pracę rządu i uniemożliwić mu skuteczne rządzenie, wówczas opinie na ten temat nieco się zmieniają. Wśród osób dopuszczających złamanie dyscypliny klubowej większość (65%) nadal jednak obstaje przy tym, że parlamentarzyści mogą głosować wbrew stanowisku swego klubu, nawet jeśli oznacza to utratę większości w parlamencie i niemożność realizacji przez rząd zaplanowanych zamierzeń. Tylko co piąty ankietowany (20%), dopuszczający możliwość złamania dyscypliny, w takiej sytuacji zmienia zdanie i uznaje, że utrata możliwości działania przez rząd uzasadnia konieczność podporządkowania się ustaleniom klubu.

RYS. 1

W SEJMIE SĄ TAKIE GŁOSOWANIA, PODCZAS KTÓRYCH OBOWIĄZUJE DYSCYPLINA KLUBOWA, TO ZNACZY WSZYSCY POSŁOWIE SĄ ZOBOWIĄZANI GŁOSOWAĆ TAK, JAK POSTANOWIŁ KLUB PARLAMENTARNY ICH UGRUPOWANIA LUB PARTII. CZY, PANA(I) ZDANIEM, W TAKICH WYPADKACH POSEŁ:

CZY POSEŁ LUB SENATOR Z UGRUPOWANIA TWORZĄCEGO KOALICJĘ RZĄDOWĄ MOŻE PODCZAS GŁOSOWANIA GŁOSOWAĆ WBRĘW STANOWISKU SWOJEGO KLUBU, NAWET JEŚLI TO OZNACZA, ŻE RZĄD STRACI WIĘKSZOŚĆ I NIE BĘDZIE MÓGŁ REALIZOWAĆ SWOICH ZAMIERZEŃ I SPRAWNIE RZĄDZIĆ?

W sumie zatem mimo postawienia silnej tezy, jaką jest zagrożenie utratą przez rządzącą koalicję większości w parlamencie i uniemożliwienie rządowi sprawnego rządzenia, nadal najwięcej ankietowanych (45% ogółu) uważa, że dyscyplina klubowa nie jest czymś bezwzględnie obowiązującym parlamentarzystów i że mają oni prawo do własnej decyzji. Przy tak postawionej kwestii tylko ponad jedna trzecia respondentów (36% ogółu) uważa, że podczas głosowania posłowie zobowiązani są podporządkować się postanowieniom swego klubu.

Sprawa dyscypliny klubowej stawia w istocie pytanie o najistotniejsze przesłanki podejmowania decyzji politycznych przez posłów podczas ich pracy w parlamencie. Czy poseł naciskając podczas głosowania przycisk „tak” lub „nie” powinien przede wszystkim pamiętać o zgodności podejmowanej decyzji z własnym światopoglądem i przekonaniami czy też przede wszystkim zwracać uwagę na wartości pragmatyczne związane z rządzeniem -

możliwość sprawowania władzy, sprawnego podejmowania decyzji czy zachowania spójności koalicji rządowej. Postawiliśmy Polakom pytanie o przesłanki tego rodzaju wyboru.

Ponad połowa ankietowanych (52%) uważa, że podczas głosowania w parlamencie najważniejsze jest to, żeby posłowie rządzącej koalicji pozostawali w zgodzie z własnym sumieniem, nawet jeśli głosując wbrew ustaleniom podjętym przez klub sparaliżują pracę rządu. Tylko co trzeci badany (33%) sądzi, że parlamentarzyści podczas głosowania powinni mieć na względzie przede wszystkim zdolność do sprawowania władzy przez rząd, nawet jeśli wymagałoby to od nich chwilowej rezygnacji z własnej opinii. Można zatem powiedzieć, że dla ankietowanych ważniejszym punktem odniesienia w ocenie słuszności wniosku lub projektu głosowanego w parlamencie jest indywidualna ocena posła, jego wewnętrzne przekonanie i zgoda z samym sobą, a zatem - jak można przypuszczać - istotniejsza jest też indywidualna odpowiedzialność niż ocena dokonywana przez grupę, często będąca politycznym kompromisem i uwikłana w bieżącą walkę polityczną. Tylko dla mniejszości ankietowanych nadrzędną wartością jest sprawność rządzenia.

	CBOS
Z którą z poniższych opinii Pan(i) się zgadza?	
Podczas głosowania w parlamencie najważniejsze jest to, żeby posłowie koalicji rządowej pozostawali w zgodzie ze swoim sumieniem, nawet jeśli głosując wbrew ustaleniom podjętym przez ich kluby paraliżują pracę rządu	52%
Podczas głosowania w parlamencie najważniejsze jest to, żeby posłowie koalicji rządowej głosowali tak samo, aby zachować zdolność do realizacji swoich zamierzeń i sprawnego rządzenia, nawet jeśli wymaga to rezygnacji z własnej opinii przez poszczególnych posłów	33%
Trudno powiedzieć	15%

Zmienne społeczno-demograficzne słabo różnicują opinie ankietowanych na ten temat. Wartość sprawnego rządzenia nieco częściej doceniają osoby z wyższym wykształceniem, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, uczniowie i studenci, a przede wszystkim ci, którym najczęściej może doskwierać niesprawność działania różnych instytucji, czyli osoby pracujące na własny rachunek.

Również i w tym wypadku na opinie ankietowanych dość wyraźnie wpływają deklarowane poglądy polityczne. Badani o orientacji prawicowej niemal równie często opowiadają się za tym, by posłowie podejmując decyzję podczas głosowania kierowali się przede wszystkim własną oceną sytuacji i swoim sumieniem (45%), jak za tym, by uwzględniali przede wszystkim możliwość sprawowania władzy przez rząd (43%). Natomiast osoby deklarujące lewicowe poglądy polityczne wyraźnie częściej postulują głosowanie przez posłów zgodnie z własnym przekonaniem (62%) niż uwzględnianie interesów koalicji rządowej i rządu (31%). Postulat sprawności rządu popiera ponad połowa potencjalnych wyborców UW, natomiast zwolennicy AWS mają w tej sprawie zdania dokładnie podzielone. Większość zwolenników partii opozycyjnych - SLD i PSL - uznaje, że podczas głosowania posłowie przede wszystkim powinni mieć na względzie zgodność podejmowanej decyzji z własnym przekonaniem.

Tabela 3

Z którą z poniższych opinii Pan(i) się zgadza?	Potencjalne elektoraty				Niegłosujący
	AWS	UW	SLD	PSL	
	w procentach				
Podczas głosowania w parlamencie najważniejsze jest to, żeby posłowie koalicji rządowej pozostawali w zgodzie ze swoim sumieniem, nawet jeśli głosując wbrew ustaleniom podjętym przez ich kluby paraliżują pracę rządu	45	40	61	59	45
Podczas głosowania w parlamencie najważniejsze jest to, żeby posłowie koalicji rządowej głosowali tak samo, aby zachować zdolność do realizacji swoich zamierzeń i sprawnego rządu, nawet jeśli wymaga to rezygnacji z własnej opinii przez poszczególnych posłów	46	53	33	31	30
Trudno powiedzieć	9	7	6	10	25

Wyraźne różnicowania polityczne w opiniach na temat głosowania posłów wbrew stanowisku przyjętemu przez ich macierzysty klub mogą wskazywać na to, że badani odpowiadając na stawiane im pytania i rozstrzygając „teoretyczną” alternatywę mieli na myśli przede wszystkim bieżące wydarzenia związane ze zbliżającym się głosowaniem nad odwołaniem ministra skarbu Emila Wąsacza. W tym wypadku zwolennicy opozycji, zainteresowani osłabieniem rządu Jerzego Buzka i - być może - doprowadzeniem do jego

odwołania, a w dalszej konsekwencji do przedterminowych wyborów, częściej mogli udzielać odpowiedzi, które były dla nich wygodne ze względów politycznych. Można postawić hipotezę, że w innej sytuacji politycznej, np. gdyby rząd sprawowała koalicja SLD-PSL, zwolennicy tych ugrupowań odpowiedzialiby inaczej. Innymi słowy, w obecnym układzie sił politycznych sprawność rządu jest zmartwieniem zwolenników koalicji AWS-UW, natomiast jej przeciwnicy mogą sobie pozwolić na „idealistyczny” luksus kierowania się wyłącznie własnymi przekonaniem.

Silne uwikłanie ocen w bieżącą politykę potwierdzają zróżnicowania odpowiedzi wśród zwolenników i przeciwników gabinetu Jerzego Buzka. Przeciwnicy rządu w większości uznają, że posłowie koalicji rządowej, nie oglądając się na pragmatykę sprawowania władzy, powinni w swych decyzjach przede wszystkim pozostawać w zgodzie z własnym sumieniem. Zwolennicy rządu mają w tej sprawie podzielone opinie, choć nieco większy odsetek uważa, że podczas głosowania posłowie przede wszystkim powinni brać pod uwagę zdolność koalicji do sprawnego rządzenia.

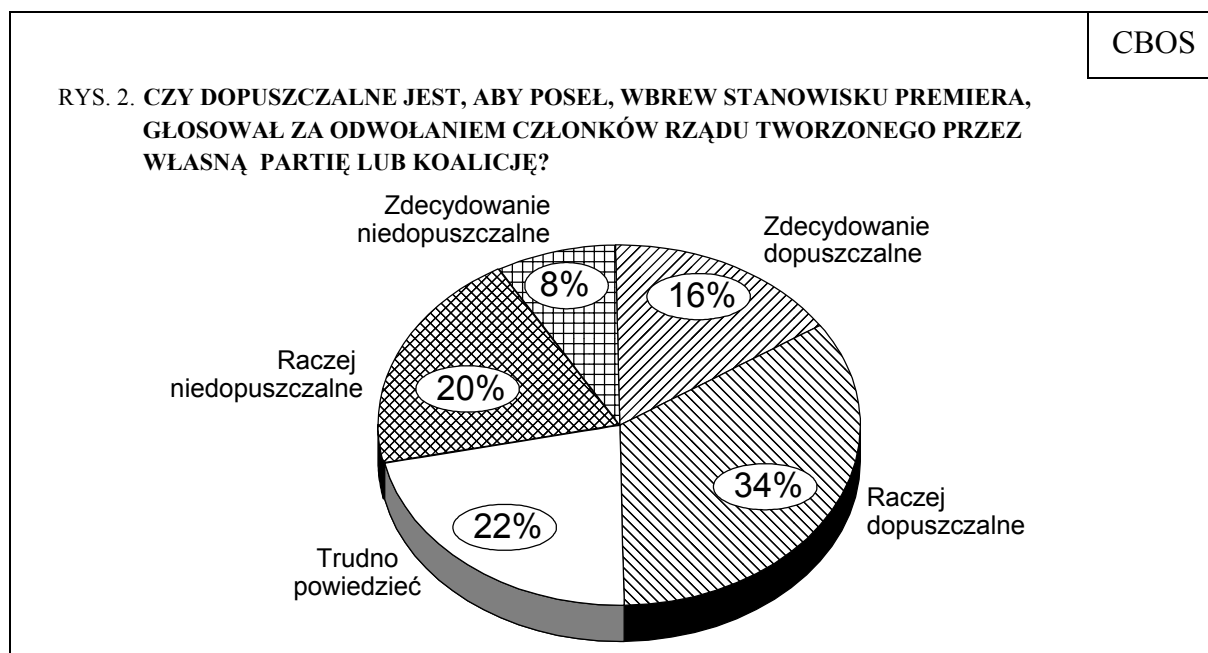
Tabela 4

Z którą z poniższych opinii Pan(i) się zgadza?	Stosunek do rządu*		
	zwolennicy	obojętni	przeciwnicy
	w procentach		
Podczas głosowania w parlamencie najważniejsze jest to, żeby posłowie koalicji rządowej pozostawali w zgodzie ze swoim sumieniem, nawet jeśli głosując wbrew ustaleniom podjętym przez ich kluby paraliżują pracę rządu	42	50	60
Podczas głosowania w parlamencie najważniejsze jest to, żeby posłowie koalicji rządowej głosowali tak samo, aby zachować zdolność do realizacji swoich zamierzeń i sprawnego rządzenia, nawet jeśli wymaga to rezygnacji z własnej opinii przez poszczególnych posłów	45	30	29
Trudno powiedzieć	13	20	11
	100	100	100

* Pominięto odpowiedzi ”trudno powiedzieć”

Nawet jeśli głosowanie dotyczy wyłącznie kwestii personalnych - odwołania jakiegoś członka lub członków rządu, który tworzy ich macierzyste ugrupowanie - połowa ankietowanych (50%) uznaje za dopuszczalne głosowanie posłów koalicji wbrew przyjętym

uzgodnieniom i stanowisku premiera. Tylko nieco więcej niż co czwarty respondent (28%) uznaje takie postępowanie posłów koalicji rządzącej za niedopuszczalne.

W przypadku głosowania nad kwestiami personalnymi skojarzenie ze sprawą ministra Wąsacza staje się jeszcze bardziej oczywiste, przez co różnicowania polityczne są jeszcze wyraźniej zauważalne. Potencjalni wyborcy UW i AWS najczęściej uznają za niedopuszczalne głosowanie posłów - wbrew stanowisku premiera - za odwołaniem członków własnego rządu. Natomiast wśród zwolenników największych partii opozycyjnych zdecydowanie przeważają ci, którzy akceptują takie postępowanie.

Tabela 5

Czy dopuszczalne jest, aby poseł, wbrew stanowisku premiera, głosował za odwołaniem członków rządu tworzonego przez jego własną partię lub koalicję?	Potencjalne elektoraty				Nie-głosujący
	AWS	UW	SLD	PSL	
	w procentach				
Tak	33	38	64	50	45
Nie	45	56	19	26	26
Trudno powiedzieć	22	6	17	24	29

Odpowiedzi ankietowanych wskazują, że w dziedzinie polityki Polacy bardziej cenią swobodę dyskusji i możliwość zachowania własnego zdania przez parlamentarzystów niż wartości związane ze sprawnością działania i skutecznym rządzeniem. Nie doceniają potrzeby zachowania dyscypliny partyjnej w niektórych ważnych sprawach stanowiących przedmiot głosowania. Można sądzić, że w odpowiedziach ankietowanych kryje się także, diagnozowana również przy innych okazjach, ogólna niechęć Polaków do partii politycznych jako takich, w tym do konieczności podporządkowywania się przez posłów ustaleniom władz partyjnych. Wydaje się, że Polacy bardziej ufają sumieniu poszczególnych posłów niż racjom przyjmowanym zbiorowo przez gremia partyjne. Czy oznacza to skłonność do akceptowania w polityce braku dyscypliny czy nawet anarchii - jak interpretowano postępowanie posłów AWS głosujących wbrew ustaleniom klubu? Można przypuszczać, że w naszym wyobrażeniu o pluralizmie i demokracji tkwi pewna skłonność do niedoceniań wartości związanych z zarządzonym ogólnie porządkiem, sprawnością rządzenia, a co za tym idzie - wymaganiem dyscypliny i podporządkowania się orzeczeniom zbiorowości. Z drugiej strony źródłem tych przekonań co najmniej w części może być silnie zakorzeniony w naszej zbiorowej podświadomości romantyczny mit, który uosabiał Tadeusz Rejtan - jednostki, która w imię słusznej sprawy przeciwstawia się większości.

Opracował

Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. W Sejmie są takie głosowania, podczas których obowiązuje dyscyplina klubowa, to znaczy wszyscy posłowie są zobowiązani głosować tak, jak postanowił klub parlamentarny ich ugrupowania lub partii. Czy, Pana(i) zdaniem, w takich wypadkach poseł: 1 - powinien zawsze podporządkować się decyzji klubu i głosować tak, jak postanowił klub jego macierzystej partii; 2 - może głosować wbrew stanowisku klubu tylko wtedy, gdy domagają się tego mieszkańcy regionu, z którego został wybrany; 3 - może głosować wbrew stanowisku klubu, jeśli sam jest przekonany, że decyzja klubu była niesłuszna

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	21	19	49	11	1075
Płeć					
Mężczyźni	22	23	48	7	510
Kobiety	21	16	49	15	565
Wiek					
18-24 lat	17	21	50	11	154
25-34	22	19	46	12	190
35-44	23	19	52	6	205
45-54	21	20	51	8	233
55-64	20	15	58	7	111
65 lat i więcej	24	18	36	22	183
Miejsce zamieszkania					
Wies	18	20	46	16	397
Miasto do 20 tys.	17	16	56	12	127
20 - 100 tys.	23	17	56	4	212
101 - 500 tys.	30	21	37	13	187
501 tys.i więcej mieszk.	20	21	54	5	152
Wykształcenie					
Podstawowe	21	15	44	20	287
Zasadnicze zawodowe	16	21	54	9	279
Średnie	24	20	48	8	406
Wyższe	28	19	49	4	104
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	24	16	54	5	65
Prac. umysł. niż. szczebla	24	21	51	4	118
Pracownicy fiz.- umysł.	14	23	54	10	64
Robotnicy wykwalifikowani	21	15	56	8	107
Robotnicy niewykwalifik.	11	20	53	15	43
Rolnicy	17	32	48	4	70
Pracujący na własny rach.	37	25	37	1	65
Bierni zawodowo					
Renciści	14	27	42	17	106
Emeryci	25	13	46	17	201
Uczniowie i studenci	25	22	45	8	63
Bezrobotni	19	14	51	16	114
Gospodynie domowe i inni	20	12	50	19	57
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	18	16	60	6	205
spółce właściciele					
prywatnych i państwa	36	22	36	6	84
sekt. pryw. poza rolnict.	22	22	50	6	187
prywatnym gosp. rolnym	19	28	49	4	78
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	13	20	53	14	201
276 - 399	19	26	44	12	119
400 - 549	24	15	52	9	240
550 - 799	18	17	51	14	127
Powyżej 799 zł	24	21	52	3	178
Ocena własnych war. mater.					
Złe	16	17	50	17	341
Średnie	21	20	49	10	494
Dobre	28	21	47	4	239
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	28	21	38	13	73
Raz w tygodniu	20	22	46	12	530
1-2 razy w miesiącu	26	12	51	12	162
Kilka razy w roku	20	13	59	7	197
W ogóle nie uczestniczy	18	23	48	11	112
Poglądy polityczne					
Lewica	19	16	61	4	301
Centrum	15	23	53	9	298
Prawica	32	20	41	7	271
Trudno powiedzieć	19	17	34	30	202

Tabela 2. Z którą z poniższych opinii Pan(i) się zgadza? 1 - Podczas głosowania w parlamencie najważniejsze jest to, żeby posłowie koalicji rządowej pozostawali w zgodzie ze swoim sumieniem, nawet jeśli głosując wbrew ustaleniom podjętym przez ich kluby paraliżują pracę rządu; 2 - Podczas głosowania w parlamencie najważniejsze jest to, żeby posłowie koalicji rządowej głosowali tak samo, aby zachować zdolność do realizacji swoich zamierzeń i sprawnego rządzenia, nawet jeśli wymaga to rezygnacji z własnej opinii przez poszczególnych posłów

	(%)			
	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	52	33	15	1075
Płeć				
Mężczyźni	51	36	13	510
Kobiety	53	30	18	565
Wiek				
18-24 lat	53	34	13	154
25-34	51	33	16	190
35-44	54	34	12	205
45-54	56	33	11	233
55-64	58	30	13	111
65 lat i więcej	41	31	28	183
Miejsce zamieszkania				
Wieś	48	32	19	397
Miasto do 20 tys.	63	24	12	127
20 - 100 tys.	56	33	11	212
101 - 500 tys.	48	34	19	187
501 tys. i więcej mieszk.	51	39	10	152
Wykształcenie				
Podstawowe	46	30	25	287
Zasadnicze zawodowe	59	28	13	279
Średnie	52	36	12	406
Wyższe	50	42	8	104
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	55	40	5	65
Prac. umysł. niż. szczebla	63	26	11	118
Pracownicy fiz. - umysł.	55	35	10	64
Robotnicy wykwalifikowani	65	28	7	107
Robotnicy niewykwalifik.	50	36	14	43
Rolnicy	51	35	14	70
Pracujący na własny rach.	37	52	11	65
Bierni zawodowo				
Renciści	48	28	24	106
Emeryci	49	29	22	201
Uczniowie i studenci	47	41	12	63
Bezrobotni	47	34	19	114
Gospodynie domowe i inni	48	29	23	57
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	60	30	10	205
spółce właściciele				
prywatnych i państwa	60	30	9	84
sekt. pryw. poza rolnict.	50	42	8	187
prywatnym gosp. rolnym	51	36	13	78
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	50	34	15	201
276 - 399	56	29	15	119
400 - 549	57	31	13	240
550 - 799	58	28	14	127
Powyżej 799 zł	46	44	10	178
Ocena własnych war. mater.				
Złe	49	30	21	341
Średnie	55	30	14	494
Dobre	49	42	9	239
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	42	42	15	73
Raz w tygodniu	53	32	16	530
1-2 razy w miesiącu	54	31	14	162
Kilka razy w roku	55	33	12	197
W ogóle nie uczestniczy	46	35	19	112
Poglądy polityczne				
Lewica	62	31	7	301
Centrum	56	30	14	298
Prawica	45	43	12	271
Trudno powiedzieć	40	25	34	202

Tabela 3. Czy dopuszczalne jest aby poseł, wbrew stanowisku premiera, głosował za odwołaniem członków rządu tworzonego przez jego własną partię lub koalicję?

(%)

	Dopuszczalne	Niedopuszczalne	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	50	28	22	1075
Płeć				
Mężczyźni	54	31	16	510
Kobiety	46	25	28	565
Wiek				
18-24 lat	56	25	19	154
25-34	41	31	28	190
35-44	53	26	21	205
45-54	56	27	17	233
55-64	59	25	16	111
65 lat i więcej	35	33	32	183
Miejsce zamieszkania				
Wieś	42	28	31	397
Miasto do 20 tys.	60	22	18	127
20 - 100 tys.	53	34	13	212
101 - 500 tys.	54	21	24	187
501 tys. i więcej mieszk.	52	34	14	152
Wykształcenie				
Podstawowe	45	23	32	287
Zasadnicze zawodowe	55	23	21	279
Średnie	47	32	21	406
Wysze	57	40	3	104
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier. i inteligencja	61	36	3	65
Prac. umysł. niż. szczebla	56	25	19	118
Pracownicy fiz. - umysł.	40	42	18	64
Robotnicy wykwalifikowani	54	24	22	107
Robotnicy niewykwalifik.	56	19	24	43
Rolnicy	54	30	16	70
Pracujący na własny rach.	39	45	16	65
Bierni zawodowo				
Renciści	48	21	31	106
Emeryci	44	28	28	201
Uczniowie i studenci	53	33	14	63
Bezrobotni	49	24	28	114
Gospodynie domowe i inni	51	15	34	57
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	55	29	16	205
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	54	27	19	84
sekt. pryw. poza rolnict.	51	36	14	187
prywatnym gosp. rolnym	54	29	17	78
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	50	24	26	201
276 - 399	48	30	22	119
400 - 549	52	26	21	240
550 - 799	52	28	20	127
Powyżej 799 zł	53	33	14	178
Ocena własnych war. mater.				
Złe	47	24	30	341
Średnie	51	27	21	494
Dobre	51	36	14	239
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	42	36	22	73
Raz w tygodniu	44	31	26	530
1-2 razy w miesiącu	60	23	17	162
Kilka razy w roku	56	25	19	197
W ogóle nie uczestniczy	57	22	21	112
Poglądy polityczne				
Lewica	68	17	15	301
Centrum	57	27	16	298
Prawica	38	46	16	271
Trudno powiedzieć	28	22	50	202